

עמליה כהנא-כרמון - התוודעות חדשה

מאת רנה ליטוין

"אילו לועז, היא אומרת, מה אתה כותב, היא אומרת. באיזו שפה אתה כותב", כותב אני בשפת אמן. ואיני יודע למי אני כותב. אני, אשר בחשבוני על העולם אחשב על הסוטרות. ועל הר של ארישת אשד או לחויות..."

"...אולם השאלה העיקרית: האמנם אמת מיוחדת, יומי מיוחדת, לך למטה עליהם לאחרים. לראשונה, העשונה שלילית. אין הדבר בדי, עם זאת, המעטפה הכרח לך. מכאן — היכר בחוץ לך, לא לאחרים..."

"...לעיתים רחוקות יפתרו הדברים. תחושה קטלנית. שלם אתה עם עצמך ועם העולם כפי שלא היית מעודך... לדעת, המלא ניצב לנגד קינור. מלווה תחושה טורח של חרונה רעבועות רגז. אולם אתה לבודד: שום יכולת לשמש בהתרחשויות שבוהות אלו..."

"...ועתה המוצר המזנומר לפני, אני השם ומסתכל בעמודיך מעל ממכתב במעשה ידיו של איש אחר..."

"...כל החשבה מחשבה אחרונה. שיטה לשתק של מתאבד." (משפלות ראשונים)

במידה זו או אחרת — לעולם לא יהיו שוליים. יתר על כן, חריפות השאלה והשכנוע בה מקורם בעובר דה. שהכיסורים כולם משוקעים בחולין שבחולין בלבבות קטנות השגרה שהיא חיינו, ונקודת המוצא בכלם היא הוסיסיום, בזכותו עולה

ציליל האמת מכל דבריה: אשר הוות. שאלתו של רונן מעסיקה את הד מחברת. כאמר, בכל סיפוריה. אך הם דרך הצגתה וניסיון המענה מש תנים מספור לספור. מבחינה זו ניתן להבחין בין שני סוגי ספרים: האחד, ממנו עולה תמונה עולם או

זכות רק לעתים נדירות ליצירת אמר. נוח מסוג אמנותה. כמאמר נרגס. אישיו ומענין, השיבה המחברת ל כמה ממבקריה⁽¹⁾ — אף זה מעשה יוצא דופן — תשובה המזכירה מאד את דברי המשוררת מארינה צוואטאיבה בכתבה על הביקורת: "אם מתוך דבריו אין אני מתגלית. הרי על כל פנים מתגלה — הוא. מעין יודיו, כמו הלומות שאנו חול מים על אחרים: פועל אתה. אבל אני מלחש וי⁽²⁾ והרי למעשה התגשם כאן משהו חרומה למפגש של, "האני" המיוחד לרוב סיפוריה אשר באמצעותו קרה הדבר המתואר ב"

רק עקביות שבתפיסת מהות היר צורה יש אופיו במעשה כתיבת הדי ביקורת על "צמח" ב. מספר" המכר זה, מושכלות ראשונים" המסיים את ספרה של ע. כהנא-כרמון "בכפיפה אחת" מעין מעשה של, איש אשר קמע פגדיו באחת, ניקר עיניו, ריש "היה" (שם, 311) — מעשה אותו יכול להרשות לעצמו ביושר רק אדם הכותב, "התה של מתאבד". ורק יושר כזה יש בכוחו להעלות ניתוח עצמי כחומר כל-כך, שהוא זקופות קומה המאפיינת, איש החי על כר ככ". העומד שפוף, כדרך הנבחרים. עם זאת, כאמן, במקמת עמליה רמון מושכלות ראשונים — אכס יומות שאינן זקוקות לראיה — בר סוף: יש עילו האלהים מתוך הרב רים! שלי אינה אלא, נוסבל את עצמיותה (בגוף הסיפור: עצמיות) הפניעה אל המאורעות, נפגעת מר פרת אינו הודעה על כר". (שם, 306)

42

גליון שמיני עצרת תש"ל — 3-10-1969

תפישת

לספרות, אמנות ונקורת

מגיב ברונן על ביותה של אריקה, אך היא בעיקר הביבותו של אר, אשר, אלונגות לזרועי כמלצר" היא סובב עם צלחותיו: "הלא אנו פאן לירד".

ביטוי מרכזי ביותר להשתתפות זו ניתן בתמונת האנשים הנוסעים ב" השמלית ביים התרוף הקשה. כשהם מושים לה בצפיפותם ובאחדותם כמראה של חדר גדול למוסק: "ולעות מפליי המזוקות הקלו זמני קרה ירד". כל הלילה היה השלג נושר המי ריבויים רבים וזאת היתה הרוח מתי פד אותו כפני האנשים ולתור צוואי רתיהם. בתוך ההשמלית, כמחבר סגור ומוכח, אנשים האומים מוכים לים פי מאה יושבים רציניים פשר רות. ידיות על המכרס" (10) עם זאת, השתתפות אינה מוצא. ושיחות האנשים השרויים בכפיפה אחת מסר גירות את חוסר האונים שבה: איש איש כדובר אל עצמו. והדברים הם מחלפים על גלים שונים מזכרים פחד שיחות של חרשים: "בצבא", פתח ברונן סר וזעף, "אתה, מדבר איתו" שאלה. תיאור לא היה עניו פחד. יצא להדיח את הכלים, "שכח" הי מי חרש רציני להייד", קנה ברונן והשתתפות: "איני יודעת מרוע סיי פרת לי כל זאת", אמרה... "השוקר השקע בצנור את הרחפה לפני בנין בית-הספר והוא הפכה לשורה החי לפד על הקרה" סיפרה. איש לא השיב לך". (16-18)

תחושת עולם בעיקר מכוח תאור מקום או נוף בסממני אווירה מיסר גימיים. דוגמת, "החמה נסתלקה", "האור הלבן", "התרוששות" ודומ" הם; האחר, המציב במרכז הסיפור עלילת מפגש — בדרך כלל בין שני אנשים — כשמפגש זה מאיר את תם ואת חיייהם הארה אינטנסיבית ומשמעותית. דוגמת "אם נא מצאתי חן", "עז לבנה, חלבל, דרך ה" קווארינות", "לב הקין, לב האור" ודומיהם. בכפורים אלה מפגש מ קומה תחושת העולם לתפיסת עולם כפורשת יות, העולה מנחה הער לילה וגיבוריה. ונבחת לאור הש" גישה המיוחדת לספור. החלוקה איר נה מהותית: בשני סוגי הספורים יש חשיבות ראשונה במעלה לנוח ולאוירה, ובכל הסיפורים נקמת עלילת מפגש אנושי כלשהו: ה" הבדל הוא בדגש ובתנודות לכאן ור לכאן. עם זאת, נראה לי כי תפיסת עולם מנובשת יותר ועיצוב מורד כב ומענין יותר מצויים בסיפורים. כהם משגש שיווי משקל רב יותר בין שני הגורמים.

דברי איוב בספור, עז לבנה. יצר בל, דרך קווארינות": "כנראה יציר תי לו תנועה רי יפה של עצמי. איש אינו מכיר בה. כמחיצתך, ללא שייכות אליך, היא קמה לתחייה" ושם. (175)

עתה, כחלוף שכרון ראשון. אני סהרוא בנימיעה איטיה לתאים עצ" מי אליה, ולו תעלה מן הכתובים אר עמליה כרמון שלי, בניתוחיה.

(1) יאה, "מעריב" 16.12.66, "פס" יא "ויכוח" ו"הודעת יופת אל אהיו".

(2) על פיקורת של משוררים, מי חר, "משורר על הביקורת", פרוז טוד. מרה. באננים כרך פיה השיון תשפ"ח.

ובכל זאת הרי אלה מושכלות ראשונים" באותו מזבן ש.אני רק עזרו לדברים לשוב למקומם שי מושטת ימי פראשית" (שם, 308). אלא שדרך ראית סדר בראשית הוא חלק מאותה, "עצמיות פניעה" מער צבת, השויכת, "למאורעות, ליבה לסובב, וכן הלאה". כפי שאלה נר שמים בזכרון ובחלום ותודים אל התודעה, דוגמת אותו זכרון, קיץ הדי" מור מימי הילדות. שהיא מתארת (שם, 309-307). כעין הא" רה אשר בה נקבעת תפיסת חיים לעולם ועד. אותה תנסה "עצמיות תח" לשוב ולשחרר תמי.

ואולם, לא רק הסיפוראיה הסיפר רית של, "מושכלות ראשונים", המ חיבת את הקורא להתחייס אל הדברים כאל בדיה ולא כאל יודיה של המחברת. אלא גם עצם כתיבתה את הדברים אומרת כבר כרמון מ סיום מהתפיסה של: "אני בדיעה, כי ככלות-הכל אין להניח לאנשים". ואכן, הופעת סיפוריה של עמליה כרמון לוחת תגובות נלהבות, המ

אשר היה אשר יהיה, מהו אשר היה ואשר יהיה

הער בשנתו נושא עמו גם הלום של אושר (שם, 237) הרודסר תיר, רי היא מחלת: "זאולי כדיתו הדברים בלבי. כשאני הרשע על כר הרי אין שלום הוכחות. נתנוכה וקר פורים, אולי אני הוא שחולה הייתי, שומע קולות ירואה מראות..." (שם, 298). שאלתו של רונן הכבשק להיאוזר במשהו קיים סיהיה תמיד. שחוקי הזמן אינם חלים עליו: "אשר חר לפ, לא היה ולא יהיה, אשר היה אשר יהיה, מהו איש היה ואשר יירד..." (שם, 299) אותו תמשהו המוגזם בחלום האושר שלו, אותו "עידך חרשה" המופיע במושכלות ראשונים": "להציק פנימה בלבה, המהררי, בעיקר" (311) — היא ה שאלה הנשאלת בדרגות שונות ובר גיוונים בכל סיפוריה של עמליה כרמון. והיא הנוגתת להם את המ ערף המיוחד: "היו הספורים. סוג" לחים" יותר או פחות. "בשלים"

השאלה החונרת והמהדדת בוואר יאציות לאורר הספור. לב הקין. לב האור, היא שאלתו של רונן. לילד הדין, הלום הלום של אושר מות ומנסה לשחרר ולמקמו במציאות השיגרה הנגנית לעינו יוסיים בחי משפתו. רונן המנסה לגשר על פני המער בין וזה התה לום: "...מהנהג הנהג... הוד... לב האור. האושר. הבל". לבן מציר אות, "הנהגף הישראלי" אשר בו "שם שזר רכר מיהוד... ומנס אונ" (שם, 299). רונן, המכשש מוצא" ויחון בצנולה המיוחדת של קריאה בדברים האילמים. באופן שהדברים "המדברים" — הגלויים, כמות שי "ה" — מצטרפים ציפורים שונים לירי ממשעות חושית. למעשה, רונן הוא פרשן של המציאות כפשוטה, הרואה בריאה לא של ילד את חר סריהמשמעות של הקיום סביבו. והיא זקנתה. אבל רונן החזה בהקיק או

עמליה כהנא־כרמון - התוודעות חדשה

(המשך מקמ"9)

רחת ב"ה האור הלבן" שוכחת ברבות הימים את סיבה בואה למקום; גב"ר דת אמסטרדם ו... האיש על הכוס" שבאם נא מצאתי תן" הם אנשים "שלא נפלו לעולם המתאים" (132) כמחוסשים לכל דבר, פועה שב"עז לבנה, חבלבל, דרך הקונאריות" היא גממח כל יעשה כמה" כתכניותיה (190) ואיוב מאותו סיפור רואה בר חיו תחליף למשהו עיקרי וכן הל" את מתוך החושית ניכורם הנוסטאל" גיה הסבועה בכל אחד מהם ליציאה מזרזתם, מנסיים גיבוריה על ע. כרמון לחרוב מצבם ולהיגאל ממנו על-ידי ההיתלות בזולה. ענין הבא לידיו בסיי בפגשים המיוחדים לי ספוריה) 3) מפגש האנייה והאה המר צא את ביטויו הטיפוסי בהתאבות חיו והנידון במאמרו הנ"ל של שקר. המפגש, פרי הכמיהה הטבועה באי דם, המתארע בייק רגעי ומנועי את השנים ממציאותם הנכרית לידי תר תעלות, מסתיים בשיבה ("רתיעה", כהגזרת המחברת בדווגה בפעולה המצייתת את ספורי "מר לוצי") אל מציאותם — ענין המודגם הויט ב"ר

פומון הרחוב המופי ענין סיכום בסוף. שמעון הנוכחית": הנה הדיכס הנדול ביוזק / ולו חיל רבכה / הצעדים למעלה אל ראש החור / דיעדים למטה בהורה / כשהיו לי מעלה למעלה היו / כשהיו למטה — למטה היו / כשהיו כהצי הרדר לא היו / לא למעלה לא למטה" (140) והוא מהווה את השלד העלילתי ברוב ספוריה.

אולם, ההתייחסות אל "המשגש" וראיתו כיוונו לעמוד כנגד המציאות הנזכרת לאדם אינה אחידה בספר, ואף תיחס אל הכמיהה לחריגה מי תוד המציאות, אף שזו נתפשטת כי מהותית לאנושית, הוא יחס אמביוולנטי ומואר יותר ויותר באור אירוני. אזלת כוחו של מפגש זה בכחינת מוצא מן המציאות מסתמגת כבר בספורים כ"זוכית מן ההפקר" (אבי" גיל המועלת באמון ששד נותן בה) או ב"שמעון הנוכחית" — שכותרתה המטשטשת מטאפוריה לסיבו של ה" מפגש בו — מרזות ככר על "שב" ירייותו שבאה אמנם, בסיפור זה, בניגוד של א"י הבנה שוליה, אולם הנמקה מהותית לי אולה ה"ד מופיעה לראשונה ב"אם נא מצאתי תן": "אבל אל תתלי בו תקוות. אין בירי אף אחר להושיע" (133) אומר ה"איש על כוכב" לגב' אמסטרדם. אין כוחו של מפגש זה להושיע את גב' אמר סטרדם מואתן בעיות מהו היא מחד פשת מוצא, ואת מקום ההנשמה ה"פסית של האהבה בסיפור זה תפסים ההתפחות, תחושת האבדן לחריטה והיאוש, לצדו התגשמה הפסית — "אי ההסתפקות במועט" של הגב' אמסטרדם נתפס כטעותה, כי הוא אמנה בכוחה של האהבה, "להושיע".

ותכליתה של הוויה זו נעלמת. תמונת החורף הארוך עד מאד ב"כפיר פה אחת", הוא החוקיות המכתובה את "הזמנים המשתנים" כאנגליה של "החמה נסתלקה", הוא האור הלבן. המכחיד את יתר הצבעים שבסיפור בשם זה, או הלונה פארק נחוקיותו השרירותית המבהילה שי ב"זוכיה מן ההפקר" וכיוב"ו. אולם מציאות אל"אנושית זו מכתובה את חוקיה לעולם אנושי: הזמן והמדת סבלים בו את שיניהם בדמות השיג"ה או החלון, והשרירותיות נותנת אותותיה בעולם ה"מטמטט והולך" שערכיו מעורערים (ענין הבא לידי ביטוי מרכזו, למשל, באניה, ב"לתי דונה" — עולם הולל ומופקר בזעיר אופיו שב"גלויות מצירות"). כל הגבורים המרכזיים בספורים הם נ"ר כרים למציאותם ומתמודדים עם נ"ר כורם ומציאותם הבלתי-מוכנת. חסי רתיטעם: אריקה ש"בכפיה אחת" חשה עצמה כאדם שנקבר בטרמיה" ושאולת. בניכיוניה שלה: "מה אני עישה כאן" (16); הגבר שב"פפעמן הנוכחית" הוא אדם בדימוסי, האר

לענין זה, ראה מאמרו המצויין על גישתו ש"ב"י. המציאות אתה לעיני מי המציאות אני", מאזנים כרד כ"ה, תשנ"ו.

התגומה שלה מקפחת את הקשר המיוחד. קוצר-היד אינו מנומק כאן הנמקה מוסרית או גיביתית, לוגמת הנמקתו של יוחנן ב"גלויות מצויי" רות": "אבל כותר ל"פוט עמר?" "עם ילדה היתה?" (80) או של פותמת שירים": "(היום זה ביתי השפר. מהר החיים. שמעי וזכרי כפגמתי יש. לא איש הינו בעיניו יעשה וזו" (206) אלא הנמקה שב"יפסית חיים מהותית: "אין בירי אף אחר להושיע", ושיבה זה של ההנ"ק מה המוסרית המוסרית בדמות "קולו של מר יואכים" המזכיר ל"בוטח" את גירסא דירקואט שלה מתוארת באור ה"מוריסטי, משעשע

הסדרה "דיוקן" מוקדשת לתיאור עבודתו של סופרים עכריום בני-זמננו. המאמרים בסידורה חדשית זו מתכוונים לשרטט גם את ציורו התומאטיקה והבעיות העיקריות שביצירתו של סופר או משרד מסייגם וגם את המעורבה העיקרית שלה, בהתפתחותם. רשימה של המאמרים העמומיים בסידורה זו נפרסם באחד הגיליונות הבאים של "משא". ומגוחך, הקשר לאנושי המיוחד נתפס. איסוף, כחסי-ישע לנוכח ה" מציאות הלא-אנושית. הוא אך מותיר אחריו את זכר הייחוד של האדם הנגלה ביסותו האמתית ב"זיק ר"י ע"י מיוחד בכוחה של ההתאהבות: "איש שקמ"י אינו לא תוצל להיות אהר מני רבים: בקריוניות של עולם מתמקט, אני גיליתי אותה. אתה גילית אותי" (133) תפיסה זו מעוצבת בסירוס יתר ב"עז לבנה, חבלבל, דרך הקונארית נית: "יצן להריגה של איוב מואר לראשונה באור אירוני מובהק: בכפר כל יום שבת?" שאל אביה של פועה. כבאקראי (186) הערה משמעויות בסיפור זה. כאן מופ"י עה תקבולת בין שתי דמויות נשים: ברוריה ופועה — תקבולת שתפקידה להורות על הדמיון בין שתי הנשים אחריות מחזר איוב. התקבולת מר"י מוזת על כך, שאיוב המחפש את "השבת" ומחזר אחר פועה, אינו אלא מחפש את ברוריה שברסם חולין. מכאן איסוף שאין כידי איש להושיע מפני שהחולין חזק שב" עמיים מן השבת וכופה את חוקיו על "איובים" למיניהם ג"בעלי ה" אפטריות" אינם כנמצא. אולם ה"פיתוח המורכב והבשל ב" יותר לתפיסה זו ניתן ב"לב הקיץ, לב האור", כאן כל ניסיונות הה"יגה כאחד נתפסים כאשליה: חולדה המחפשת רפואה לעצמה פועה אל אדם שהוא עצמו מתואר כבעל-מום ו"הנפסים אינם עמהו"; הדרד ל"י און "ההרסות" שבספור זה מתגלה כדמם שבור, כישלון. ומסתבר כי אין אנשים "אחרים" (ש"עלי אפשר ריזות האמנם כנמצא הש"), עם זאת, כאן לראשונה נתפס המפגש האנושי

ובכן, "מהו איש יש. זהו שרש. לא רבה, ומה אבור: אי-יעליפי פן, אנשים היבד הנבלא ביוקר, פפי שאנו מנידים אותם, ילדיהי המציאות היציגיה בחיים", וכך (284). ואכן, מתוך האבדן הגדול המעוצב בסיפורים, לובשים כל ג"י לוי האהבה התונים בקטנות ה" חולין הילת יקר מיוחדת במינה: פסח טוקולוב המבקש (כיששכר, ב-מראות הפיל עם המדינות הי"פמיות תבלת" לק, "להריגה ב"י נזה בחברתך" (270); ליאור המ" בקש להיכנס למיטת אמר ומנסה לקנות את לבתו בידעותו: הייפ בחמו ביאלי" (239) רוגן העוקב אחר אמר ונותר בחצותה את ה"כביש לעמוד מאחור (264) וכן הלאה, כל אותם גילויי שותפות" שהנוססלניה עלולה שלא לדעתם, לקסחם. עוטים חשיבות ממעלה ראשונה. וכן, לבאקראי, ומתוך התמודדות מתמדת. עולה ומתגבר שת מתוך יצירתה: של עמליה כהנא־כרמון, תמונה המדברת כי החיות על קדושת היום יוב": אשר הווה.

"שרק שני, על תפיסה-הוויצירה של הסופרת ומאע"י-ההשקפה הרחבים כי סיפוריה בגיליון הבא של "משא".

